

«ІЗ ПРИРОДИ ЦІЄЇ РАСИ»

ГЕНОЦИД СІНТІ ТА РОМІВ У НІМЕЧЧИНІ ТА В ІНШИХ ЧАСТИНАХ ЄВРОПИ

Сінті та роми піддавалися в Німеччині тавруванню та обмеженням за багато століть до диктатури націонал-соціалістів. Їх вважали злочинцями та відсталими. Більшість суспільства вимагала їхнього «виховання» та адаптації, повінство ігноруючи той внесок, який зробили сінті і роми у розвиток німецької та європейської культури.

Нацисти довели ці упередження до крайності. Вони бачили в ромах не рівноправних співгромадян, що належать до етнічної меншості, а членів чужої, ба більше, шкідливої, «раси». Управління кримінальної поліції Райху визначило їх у червні 1936 р. як «чужий німецькій нації циганський народ», який «слід викорінити». Засобами для цього служили депортация, примусова стерилізація та вбивство.

Геноцид почався після приходу нацистів до влади у 1933 р. з поступового ізолявання ромів та позбавлення прав на всіх суспільних рівнях. Соціальні виплати були скорочені, кочовий промисел заборонений, артисти і музиканти були виключені з Імперської палати музикантів та діячів культури. Викликане такими діями безробіття нацисти видавали за доказ того, що сінті та роми нібито «не люблять працювати». Їх могли в будь-який момент доправити до концетраційних таборів як «соціальний елемент». Унаслідок Нюрнберзьких законів 1935 р. були заборонені шлюби між німцями і так званими «чужинцями». Пізніше були заборонені шлюби «людів з циганською кров'ю» між собою. Сінті та ромам поступово стали забороняти відвідувати школу.

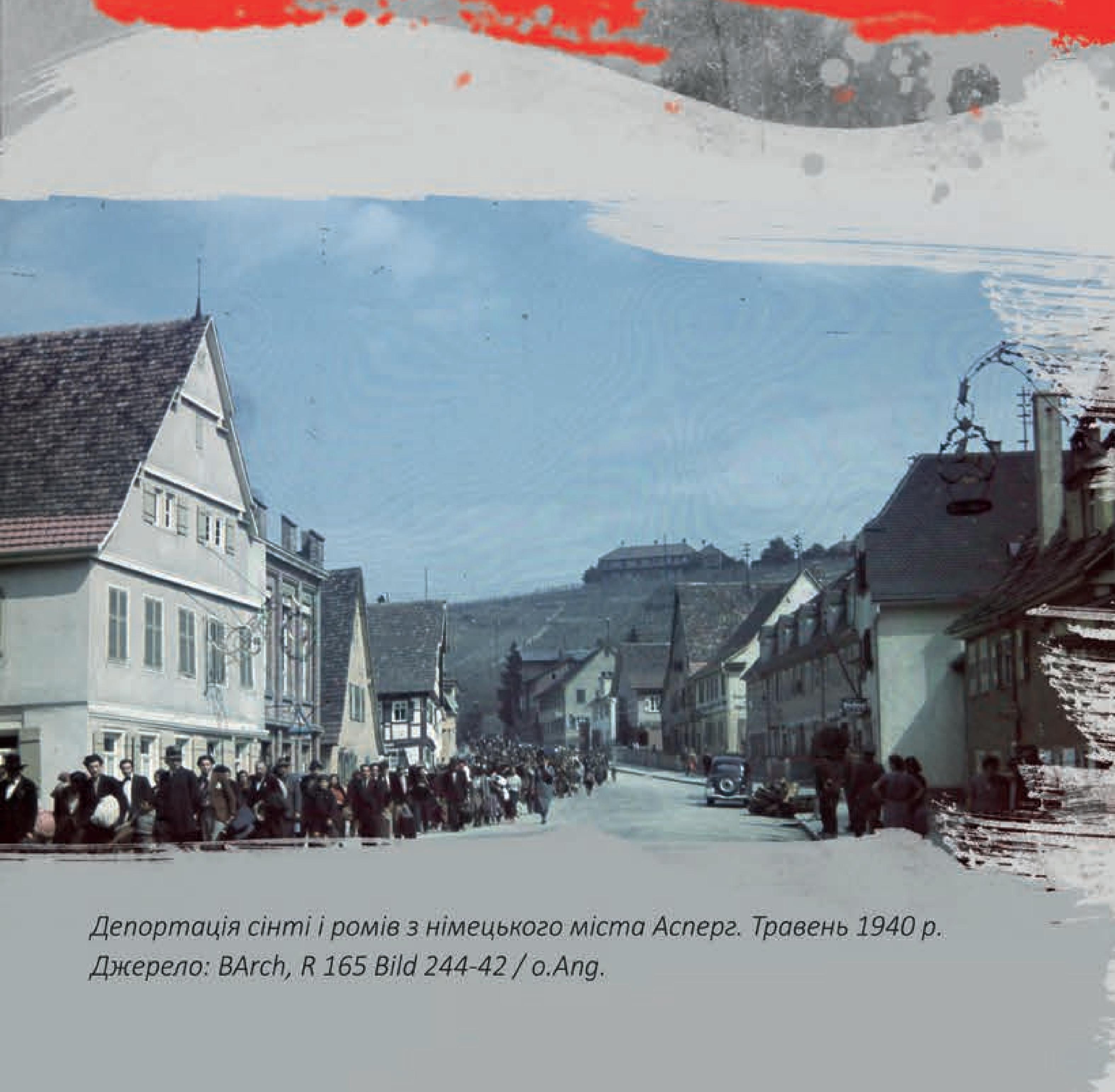
З 1935 р. сінті та ромів у багатьох великих містах почали примусово переселяти в «табори для циган», які охоронялися поліцією та штурмовими загонами СА.

В указі Кримінальної поліції Райху від 8 грудня 1938 р. йшлося про необхідність «остаточного вирішення циганського питання», яке випливає «з самої природи цієї раси».

Роберт Ріттер, керівник Центру досліджень расової гігієни (на фото – справа), проводить опитування ромської жінки. 1936 р.

Джерело: BArch, R 165 Bild 244-71 / o.Ang.

Депортация сінті і ромів з німецького міста Асперг. Травень 1940 р.

Джерело: BArch, R 165 Bild 244-42 / o.Ang.

Депортация та вбивство

У жовтні 1939 р. всім сінті та ромам «Указом про заборону пересування» було заборонено залишати своє місце проживання або місце перебування. За цим відбулися декілька хвиль депортаций до окупованої Польщі: 2500 сінті та ромів з західної Німеччини у травні 1940 р.; 5 тис. ромів з австрійської провінції Бургенланд у листопаді 1941 р. та 2 тис. східнопруссівських сінті у лютому 1942 р. На них чекали примусові роботи, ув'язнення в гетто або концтаборах. Переважну більшість ромів з провінції Бургенланд було вбито в таборі Хельмно (нім. Kulmhof) в газових камерах.

З лютого 1943 р. більшу частину сінті та рома, які ще проживали в німецькому Райху, депортували в табір смерті Аушвіц-Біркенау. Масштабні депортациі проводились також з окупованої Чехії та самої Польщі.

Важливою підставою для депортациї були так звані «записи про циган», які вела поліція з кінця XIX століття, а також звіти Центру досліджень расової гігієни при Управління охорони здоров'я Райху (RHF). Співробітниками Центру у 1930-ті роки було примусово обстежено десятки тисяч сінті та ромів. З допомогою «родоводів» та пісведичнів заходів на кшталт обмірювання діаметру голови мало бути встановлено, чи була особа «циганом» або ж «поміссю з циганською кров'ю». Щонайменше 2500 сінті та рома були до того ж примусово стерилізовані.

Приблизно 22 600 сінті та ромів з усієї Європи незалежно від віку і статі були депортовані в Аушвіц, з них понад 13 тисяч були з Німеччини або Австрії. Близько 19 300 осіб померли лише там від голоду, холоду, хвороб, виснаження, внаслідок медичних експериментів або ж були відправлені в газові камери. Перша спроба СС знищити табір закінчилася невдачею 16 травня 1944 р. через спротив ув'язнених, яких вчасно попередили. Це врятувало життя кільком тисячам з них, яких перевели в інші концетраційні табори як «працездатних». У ніч з 2 на 3 серпня 1944 р. 2897 в'язнів, які залишалися в таборі, було вбито в газових камерах.

Європейські масштаби геноциду

У багатьох країнах Західної та Східної Європи, окупованих німецькими військами або союзниками з Німеччиною, ромів також вбивали. Хорватський уряд усташів, який уклав пакт з нацистами, знищив до 50 тисяч ромів, з них тільки в таборі смерті Ясеновац мінімум 16 тисяч. На території окупованого Радянського Союзу німці розстріляли десятки тисяч як осілих, так і кочових ромів. Румунський уряд на чолі з маршалом Антонеску депортував понад 25 тисяч ромів в окуповану смугу території між Дністром та Південним Бугом (так звану Трансністрію), де майже половина з них померла внаслідок хвороб, голоду та голоду. Тисячі польських, сербських, угорських, бельгійських та нідерландських сінті і ромів було депортовано та вбито. У Франції та Італії сінті і ромів масово ув'язнювали у концтаборах.

Дослідження про загальну чисельність депортованих та вбитих сінті та ромів не існує донині. За оцінками фахівців, ідеться про кілька сотен тисяч жертв.

Картка на ромську дівчинку з картотеки Центру досліджень расової гігієни.

На картці вказано: «Расова приналежність – циганка».

Джерело: BArch, R 165 Bild 051-0603 / o.Ang.

Ева Юстін, заступник керівника Центру досліджень расової гігієни, проводить обмірювання голови ромської жінки. 1938 р.

Джерело: BArch, Bild 146-1986-044-08 / o.Ang.

Дізнатися більше

